№ 144 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 10 **1896** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 10 № 144

ՔՍԱՆՉՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА **1897** ГОДЪ НА

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ"

(четырнадцатый годъ изданія)

Условія подписки съ доставкой и пересылкой: На 12 мѣсяцевъ —10 р , на 6 мѣсяцевъ—6 р., Заграницу: на годъ—17 р., на полгода—9 р., на три мѣсяца—5 р. Подписка принимается не наче, какъ считая съ перваго числа любого мѣсяца.

Для годовыхъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, допускается разсрочка, на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р. Для сельскихъ учителей и благотворительныхъ учрежденій **понижается плата**, а именно: на годъ—7 р., на полгода—4 руб. Та же плата устанавливается въ войсковыхъ частяхъ, въ которыхъ выписывается не менѣе 10 экз.

Подписка принимаются: Въ Тифлисѣ—въ редакціи «Новаго Обозр.», Барятинская ул., № 8; въ Баку—въ Типографіи «Ароръ»; въ Батумѣ—въ книжномъ агентствѣ М. И. Николадзе; въ Кутаисѣ—въ книжныхъ магазинахъ Чиладзе и Бежанейшвили.

ОТЪ РЕДАКЦІИ.

Открывая подписку на будущій годъ, редакція „Нов. Об." считаетъ нелишнимъ заявить, что всѣ сотрудники (за немногими исключ.), которые принимали участіе въ нашей газетѣ до сихъ поръ, примутъ участіе въ ней и въ будущемъ году. Кромѣ того, намъ обѣщали сотрудничество нѣкоторые петербургскіе литераторы: **Д. Н. Маминъ, М. А. Протопоповъ** (критикъ), **В Вересаевъ** (сотрудникъ „Русскаго Богатства") и др. Нашъ **Лондонскій корреспондентъ Л.—вичъ,** временно прекратившій участіе въ „Нов. Обозр.", въ скоромъ времени возобновитъ печатаніе у насъ своихъ политическихъ писемъ. Печатаніе **спеціальныхъ телеграммъ** изъ Петербурга и отчасти изъ главнѣйшихъ центровъ Закавказья будетъ продолжаться круглый годъ.

Но улучшеніе литературнаго и политическаго отдѣловъ нашей газеты не отвлечетъ насъ отъ главнѣйшей нашей задачи—отъ обсужденія **мѣстныхъ, кавказскихъ, вопросовъ**, стоящихъ на очереди, и отъ сообщенія возможно полныхъ свѣдѣній о событіяхъ мѣстной жизни. Мы заручились постоянными корреспондентами не только въ главныхъ городахъ Кавказскаго края, но и въ нѣкоторыхъ второстепенныхъ его пунктахъ. Многое зависитъ въ данномъ случаѣ, конечно, отъ содѣйствія мѣстныхъ дѣятелей, голосъ которыхъ мы будемъ продолжать выслушивать съ особеннымъ вниманіемъ. Пользуясь ихъ сочувствіемъ, мы съ своей стороны ни минуты не будемъ забывать, что газета должна совершенствоваться съ каждымъ днемъ; мы будемъ стремиться къ тому, чтобы читающая публика получала возможно болѣе матеріала, обработаннаго и правильно освѣщеннаго, при чемъ никогда не перестанемъ руководствоваться той основной точкой зрѣнія, которая ясна для всякаго, кто внимательно слѣдитъ за нашей газетой. 1—5

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կովկասի կառավարչապետի փոխվելը. Հեռագիրներ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մատենագրութիւն. Նամակ Թէլաւից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջին տեղեկութիւններ. Նամակ Պարսկաստանից. Կիպրոս կղզի և հայերը.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ԲՈՐՍԱ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Երազներ.

ԿՈՎԿԱՍԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՓՈԽՎԵԼԸ

Պաշտօնական հեռագիրը արդէն լուր բերեց, որ Կովկասի կառավարչապետ գեներալ-ադիւտանտ Սերգէյ Ալեքսէեվիչ Շերեմետեվ նշանակված է պետական խորհրդի անդամ։ Կառավարչապետի խնդիրքը ընդունված է և նա արձակված է կովկասեան կառավարչապետի բարձր պաշտօնից։

Տարաբաղդաբար, մեր երկիրը այլ ևս առիթ չի ունենայ գէթ վերջին անգամ տեսնելու իր սահմանների մէջ գեներալ Շերեմետեվին, իբրև կառավարչապետ, որովհետև ծանր հիւանդութիւնը, որով երկար տարիներից ի վեր տանջվում է նա, ստիպել է նրան արտասահմանից վերադառնալով բնակութիւն հաստատել Մոսկվայում։ Ս. Ա. Շերեմետեվ ընդամենը 60 տարեկան է (նա ծնվել է 1836 թւի մարտի 24-ին), բայց երկար տարիների տկարութիւնը ստիպում է նրան շատ շուտով հեռանալ պետական ծառայութիւնից, որի մէջ նա գտնվել է իր գործունէութեան ամբողջ ընթացքում, սկզբում իբրև զինուորական, և վերջին 14 տարին իբրև վարչական գործող։

Ս. Ա. Շերեմետեվ, թէ իր վարչական սիստէմով, թէ իր քաղաքական հայեացքներով, և թէ վերջապէս իր անձնական յատկութիւններով, գլխաւորապէս մատչելի բնաւորութեամբ, պատկանում էր պետական այնպիսի գործողների շարքին, որոնց պաշտօնի գլուխ անցնելը ընդունվում է ազգաբնակութեան կողմից հանգիստ տրամադրութեամբ, և որոնց հեռանալը ասպարէզից՝ միշտ առաջ է բերում ափսոսանք։ Ամբողջ եօթ տարի, իշխան Դոնդուկով-Կորսակովի հեռանալուց յետոյ, իր ձեռքում բռնելով կովկասեան բարձր վարչութեան ղեկը՝ գեներալ Շերեմետեվ ամեն ջանք գործ դրեց հաշտութիւն պահպանել երկրի բազմաթիւ ազգաբնակութիւնների ներքին յարաբերութիւնների մէջ, թոյլ չը տուեց, որ արհեստական կերպով ստեղծվեն զանազան քաղաքական հարցեր, որոնք սովորաբար պղտորում են երկրի զարգացման խաղաղ գործը, և առաջ տարաւ երկրի վարչութեան գործը առանց աղմուկների, բայց մեծ տակտով։

Դրա մէջն է կովկասեան նոր փոխված կառավարչապետի եօթնամեայ գործունէութեան հիմնական ուղղութիւնը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Ռուսաց գործակալութեան)

Կ. Պոլիս, 8 դեկտեմբերի։ Դեսպանների խորհրդի մէջ վճռված է գաղտնի պահել այն զանազան առաջարկութիւնների բովանդակութիւնը, որոնք հիմք պէտք է ծառայեն բանակցութիւնների համար, նոյնպէս և այն ստիպողական միջոցները, որոնք պէտք է գործադրվեն այն դէպքում, եթէ Թիւրքիան դիմադրէ ռէֆօրմներին, որ պահանջում են նրա սեփական շահերը։ Հայերին ընդհանուր ներումն շնորհելը դժուարութիւնների հանդիպեց, որովհետև Բ. Դուռը պահանջում է պատրիարքարանից էլի ուրիշ երաշխաւորութիւններ, և անիրագործելի պահանջներ դրեց նրա առաջ, այն է գլուխ բերել հայոց կոմիտէտի արձակումը։ Այնուամենայնիւ, յոյս կայ համաձայնութեան և ընդհանուր ներման հնարաւորութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

I

Ինչպէս յայտնի է՝ նշանաւոր հայագէտ պրոֆեսոր Հիւբշման հերու հրատարակեց իր հայերէն քերականութեան առաջին մասը—պարսկերէնից և արաբերէնից փոխ առնված բառերը հայերէնի մէջ։ Այժմ, ինչպէս մասնաւոր նամակներից տեղեկանում ենք՝ նոյն գիտնականը տպագրութեան է յանձնել իր աշխատութեան երկրորդ մասը—յունարէնից փոխ առնված բառերը։ Հետաքրքրական են պրոֆեսոր Հիւբշմանի կարծիքները՝ հայոց մատենագրութեան մասին այս տարի լոյս տեսած մի երկու աշխա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԱԶՆԵՐ

I

Իրական կեանքը բաւականութիւն չէ՛ տալիս մարդուն։ Խելօք, մտածող արարած՝ նա ամեն օր տեսնում է, որ իր հոգու ձգտումները շատ ու շատ են առաջ վազել, մինչդեռ կեանքը, որի երջանկութեան համար նա գիւտեր է անում, ոչ միայն չէ շտապում այդ ձգտումների ետևից, այլ ներկայացնում է մի սպանիչ դանդաղկոտութիւն, որ յետ ու յետ է գնում։ Այդ պատճառով մարդը, նեղված ներկայի ճնշող տեսքից, սլանում է դէպի առաջ, աշխատում է պատռել ապագայի մութ վարագոյրը, գուշակել թէ ինչ կը լինի դարերից յետոյ։ Ապագան միշտ ներկայից լաւ է երևում, որովհետև ներկայից մինչև ապագան առաջադիմութեան մի երկար ճանապարհ է։ Ահա թէ ինչու ապագայ դարերի մէջ միայն լաւ, գեղեցիկ բաներ է տեսնում մարդը։ Դրախտը, որին տենչանքով սպասում են տասնեակ դարեր, միշտ թաղնված է գալոց դարերի ետևում, և մարդը յոյսով ու համբերութեամբ սպասում է թէ երբ, վերջապէս, ներկայ կը դառնայ իր երազած ապագան։

Վերջին ժամանակները քաղաքակիրթ ազգերի գրականութեան մէջ շատ յաճախ են երևում ապագայ դարերի նկարագրութիւններ, որոնք յափշտակութեամբ են կարդացվում ընտրագոյն ներկայի մարդկանց շրջաններում։ Կան լաւատեսներ, որոնք հաստատում են թէ այդ նկարագրութիւնները լոկ երևակայական չեն, այլ պարունակում են իրանց մէջ գիտնական ճշմարտութիւններ։ Քաղաքակրթութեան այժմեան աստիճանին հասած մարդու համար, ասում են, ժամանակ է մի-մի թողնել գեղեցիկ ներկան և հետաքրքրվել այն հարցով, թէ ինչպէս պիտի ապրեն իր հեռաւոր ժառանգները, որոնց բարօրութեան համար նա այնքան շատ բան արել է և շարունակում է անել։

Այդ կարծիքը գուցէ և ճիշդ լինէր, եթէ հաստատվէր որ միմիայն ժամանակակից մարդուն է պատկանում ապագայի գիրքը կարդալու պատիւը։ Բայց եթէ նայենք հին, վաղուց անցած դարերին, կը տեսնենք որ ամեն ժամանակ և ամեն տեղ մարդը, ի հարկէ, ինքն իրան հասկացող մարդը, ապագայի մէջ է տեսել իր ամենագեղեցիկ տենչանքները։ Այդ կողմից ժամանակակից մարդը իր վաղեմի ցեղակցի հարազատ եղբայրն է։ Զանազանութիւնը միայն հասկացողութիւնների ձևի մէջ է։ Հին մարդը ամեն ինչ, որ վերաբերվում էր իր հոգեկան աշխարհին, դարձրել էր միստիքական—կրօնական հասկացողութիւն։ Ժամանակի մասին նա շատ ողորմելի գաղափար ունէր. ուստի ապագայ ասելով, նա հասկանում էր այն ժամանակը, որ ընկնում է գերեզմանից։

Բուդդայի ժամանակակից հնդիկը կեղեքվում, տանջվում էր կաստայականութեան բռնակալութիւնից, ուստի սկսեց հաւատալ, որ աշխարհը վերջի վերջոյ պիտի հասնի նիրվանային, մի դրութեան, որ ոչինչ չը զգալ, ոչինչ չը հասկանալ, յաւիտենական հանգիստ է նշանակում։ Զենդ-Աւեստան հաւատացնում էր իր հետևողներին, որ Որմիզդի և Արհմնի թշնամութիւնը յաւիտենական չէ և բարի սկզբունքը վերջը պիտի ոչնչացնէ չարին ու հաստատէ աշխարհի մէջ համատարած արդարութիւն։ Եգիպտական հոգեփոխութիւնը ի նկատի ունէր ապագայի կատարելագործութիւնը, որին հասնելու համար մարդու հոգին պիտի երկար ու ոլոր մոլոր ճանապարհորդութիւն կատարէր։ Ներքին պառակտումներից և արտաքին անհեղ հարուածներից ծուատված և աշխարհի երեսին ցիր ու ցան դառած հրէական թշուառ ազգը այսօր էլ սպասում է Մեսսիային, որ պիտի գայ և հաւաքէ Իսրայէլի բոլոր որդիներին, վերանորոգէ Երուսաղէմի թագաւորութիւնը և դարձնէ նրան համաշխարհային պետութիւն։ Քրիստոնեայ աշխարհը գիտէ, որ աշխարհի կեանքը պիտի վերջանայ մի ահեղ դատաստանով, երբ քրիստոնէական սկզբունքները վերջնական յաղթութիւնը պիտի տանեն և վարձատրվեն, տիրանալով յաւիտենական երջանկութեան։

Հին ժամանակը՝ ցեղերի, կրօնների բաժանված, այսպէս էր հասկանում ապագան։ Այժմ դիմենք մեր ժամանակներին։

II

Միստիքական հասկացողութիւնները վերացան, մարդը դրական գիտութեան զաւակ դարձաւ և հասաւ այն ճշմարտութեան, որ իրական հողի վրա պիտի տնկվի դրախտը և տնկողները չը պիտի լինեն երկնային էակներ, այլ ինքը մարդը, իր հսկայական աշխատութեամբ, իր ճակատի քրտինքով։ Նա սկսեց այդ գործը։ Գիտութիւնը, որ բաց էր անում նրա առաջ բնութեան գաղտնիքները, հասկացրեց որ հին մարդու որոնած արդարութիւնը օրվայ եղելութիւն կը դառնայ միայն այն ժամանակ, երբ համայն մարդկութիւնը մի կը լինի, երբ նա կը հրաժարվի ցեղական նեղ նախապաշարմունքներից, եղբայրակցութեան կապերով կը կապվի և բարօրութիւնը բոլոր դասակարգերի ընդհանուր սեփականութիւն կը հրատարակէ։—Սակայն կեանքը այդ վաղուց ճանաչված ճշմարտութեան կողմնակից չէ. նա շարունակում է յամառութեամբ տանել իր հին կարգերը և գիտութիւնը միայն «ձայն բարբառոյ յանապատի» է մնում։ Եւ գիտութեան մարդուն մնում է աչքերը ուղղել դէպի ապագան, գտնել այն ժամանակը, երբ այժմեան իդէալները իրականութիւն դարձած կը լինեն։

Օրինակ, վերցրէք կապիտալիզմը։ Նա այժմեան լուսաւոր դարում, երբ ճանաչված են անհատի իրաւունքները, շարունակում է հին կաստայական բռնակալութիւնը։ Բանւորական հարցը, իբրև դրա հետևանք, ոչ մի բարեփոխութեան չէ ենթարկվում և օրից օր բարդվելով, ահաւոր կերպարանք է ընդունում։ Եւ ահա այդ կարգերից անբաւական մարդը, մի ամերիկացի Բէլլամի, շտապեց մի դար առաջ վազել և մի վէպի *) մէջ նկարագրել այն կարգերը, որոնք տնտեսագիտութեան իդէալական թէօրիաներին են պատկանում։ Հարիւր տարուց յետոյ, երազում է Բէլլամի, չի լինի անհատական սեփականութիւն, հետևաբար չի լինի ոչ կապիտալիստ, ոչ բանւոր. այն, ինչ որ այժմ անհատների հարստութիւնն է կազմում, կը պատկանի համայնքներին. անհատը համայնքի գործը կը կատարէ և կը ստանայ դրա համար ոչ թէ փող, որ գոյութիւն չի ունենայ այն ժամանակ, այլ միւս անհատների աշխատանքի պտուղները, որոնք հարկաւոր են նրա կեցութեան համար։ Պարզ է, որ երբ չը կայ փողը, անձնական հարստութիւնը, չը կան և դասակարգեր. ամեն անհատ համայնքի առաջ պարտաւոր է կատարել այն, ինչ որ թոյլ է տալիս իր ֆիզիկական և մտաւոր կարողութիւնը։—Սօցիալական այս դրախտը, ուրեմն, ունի հիմք մարդկութեան միահամուռ, եղբայրակցական համախմբումը, որ իրաւունքների խտրութիւն չէ ճանաչում։

Այդ ուտօպիան այնքան ճիշդ համապատասխանում է ժամանակակից գիտութեան ձգտումներին, որ արաբական հէքիաթ չը համարվեց։

*) Беллами. Чрезъ сто лѣтъ.

տութիւնների վերաբերմամբ: Գ. Խալաթեանցի «Հայկական վէպը Մ. Խորենացու պատմութեան մէջ» գործի մասին յարգելի գիտնականը նոյն եզրակացութեանն է եկած եղել՝ ինչ որ արտայայտած էր «Մշակի» №№ 62 և 63-րդ համարներում տպված քննադատութեան մէջ, այսինքն չէ ընդունում պ. Խալաթեանցի այս աշխատութեան մէջ դուրս բերած գլխաւոր եզրակացութիւնները:—Նոյնպէս չէ ընդունում Գալուստ Տէր-Մկրտչեանի վերջին կարծիքները Ագաթանգեղոսի պատմութեան նոր աղբիւրի և նրա հեղինակի մասին, (Արարատ, 1896, սեպտեմբեր): Պրոֆ. Հիւբշման համարում է Գ. Տէր-Մկրտչեանի այս աշխատութիւնը ոչ բոլորովին համոզիչ:

Ստ. Մ.

II

«Սարսափելի վրէժխնդրութիւն կամ սատանաների կամուրջը».—Ն. Գոգոլի. Թարգմանեց Լ. Գէորգեանց, Թիֆլիս, 1896 թ. գինն է 20 կ.

Ձեռքն ընկած ամեն մի գիրք թարգմանել միայն թարգմանութիւն կատարելու համար,—ահա մեր բազմաթիւ նորաբոյս թարգմանիչների զբաղմունքը: Օտար գրականութեան մէջ գրքեր շատ կան, բայց այդ դեռ չէ նշանակում, թէ պէտք է անխտիր, առանց ընտրութեան, ամեն մի գիրք թարգմանել. բացի դրանից, թարգմանութեան համար պէտք է ծանօթ լինել թէ այն լեզուին, որից թարգմանում են, և թէ այն լեզուին, որով թարգմանում են: Այս տարրական ճշմարտութիւնը յաճախ պէտք է լինում կրկնել մեր թարգմանիչներին: Մի կողմն ենք թողնում ներկայ գրքի բովանդակութիւնը, որովհետև չարժէ խօսել նրա մասին, այնքան նա դուրկ է որ և է արժանաւորութիւնից. բերենք միայն մի քանի հատ այն թարգմանական մարգարիտներից, որոնցով թարգմանիչը զարդարել է գրքի էջերը. «սորա (կարավանի) հետևից ընթանում էին բաւականին գիտողութեամբ բեռնաւորված մի քանի սայլեր». «այդ ճարակաւոր երևոյթը». «ասաց երիտասարդը և աճապարեց ձիուն». «մատաղահասակ խարտեշահերուհին». «ձայն տուեց Լուիզան, աչքերը համակառքից դանդաղելով». «իր ձին սլաքի պէս սուրեցնելու» և այլն:

Հ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԹԵԼԱՒԻՑ

Դեկտեմբերի 1-ին

Նոյեմբերի 24-ին և դեկտեմբերի 1-ին կայացան կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի երկու ընդհանուր ժողովները: Ընդհանուր ժողովների նախագահ Ս. Շահվերդեանի քաղաքից բացակայ լինելու պատճառով, առաջին ժողովում ձայների բազմութեամբ նախագահ ընտրվեց քաղաքային ձայնաւոր Միքայէլ Վարդապարեան, իսկ քարտուղար ընտրվեց մեր քաղաքի ռուսաց ս. Նունէի օրիորդաց դպրոցի հայոց լեզուի ուսուցիչ, Սարգիս Ճզմաճեանց: Վերստուգող մասնաժողովի անդամներ ընտրվեցին Մ. Ֆարրիկանդեան, Յովսէփ Բաղդոյեան և Գէորգ Գէմուրեան: Նոյն ժողովում կարդացվեց նաև 1897 թւի նախահաշիւը, որ և անփոփոխ ընդունվեց: Երկրորդ ընդհանուր ժողովում կարդացվեց վերստուգող մասնաժողովի զեկուցումը վարչութեան անդամների գործունէութեան մասին: Այդ զեկուցումից երևաց, որ վարչութեան անդամները ամենայն բարեխղճութեամբ կատարել են իրանց պարտաւորութիւնները: Կանոնադրութեան համաձայն վիճակով դուրս գնացին վարչութեան անդամներից երկուսը՝ Գէորգ աւագ քահանայ Տէր-Սարգսեանց և Աւետիք Տէր-Ստեփանեանց: Գէորգ քահանայ Տէր-Սարգսեանց ձայների առաւելութեամբ վերընտրվեց, իսկ իբրև նոր անդամ՝ ընտրվեց Փիրուզ Բէգիջանեանց: Այստեղ պէտք է յիշել, որ Բարեգործական ընկերութեան Թէլաւի ճիւղը իր գոյութեամբ պարտական է Աբէլ քահանայ Սուքիասեանցին, որը ընկերութեան տեղական ճիւղի բացման օրից սկսած, վեց տարի շարունակ ամենայն եռանդով կատարում է վարչութեան նախագահի պաշտօնը, գտնում է անդամներ, դրամական օժանդակութիւն: Գլխաւորապէս նա է ընկերութեան ղեկավարողը և բոլոր գործերը կատարողը և առաջ տանողը:

Մ—կ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կարս, դեկտեմբերի 1-ին

Տեղական «Карсъ» լրագիրը, երեկ միամտաբար, տպագրել էր մի սխալ լուր: Որքան էլ «Արձագանքի» աշխատակիցներին յայտնի լինէր այդ, այնու ամենայնիւ նրանք, ամենայն արագութեամբ, մի նոր գիւտ արածի պէս, լուրը հասցրել էին «Արձագանքին», դա էլ իր կողմից, մի առանձին հրճուանքով տպագրել էր այդ, իր № 138-ի մէջ:

Պաշտօնական հերքում, ի հարկէ, կը տպագրվի և ցաւում եմ որ «Արձագանքի» աշխատակիցների և Աբգար Յովհաննիսեանի ուրախութիւնը կարճատև պիտի լինի:

Պարոնայք, մի մոռանաք, որ Բարթուղիմէոսները և Աշըգեանները գտնվում են Բրուսայի այլ և Եգիպտոսի օճախում: Վերջապէս ամօթ է: Գոնէ այդպիսի դէպքեր գրելու ժամանակ բարի եղէք հայելիին նայելու, և մեզ հանգիստ թողէք:

Եղիշէ վարդապետ Մուրադեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, դեկտեմբերի 9-ին, Թիֆլիս հասաւ գաղթականների մի նոր խումբ, 32 հոգուց բաղկացած, մեծ մասամբ կանայք և երեխաներ: Բարեգործական ընկերութեան խորհրդի տրամադրութեան տակ գտնված մի քանի հատ եկեղեցական սենեակները արդէն լի են գաղթականներով, ուստի խորհուրդը պէտք է նոր կացարաններ վարձի եկող գաղթականներին տեղաւորելու համար: Մեր հաւաքած տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ Թիֆլիսի 24 եկեղեցիներից միայն հինգը կամ վեցը յատկացրել են սենեակներ գաղթականների համար, իսկ միւս եկեղեցիները մինչև այսօր չեն էլ մտածում որ և է կերպով օգնել Բարեգործական ընկերութեան, յատկացնելով իրանց բազմաթիւ կացարաններից մի քանիսը՝ գաղթականներին պատսպարելու համար:

—

Անգլիական նշանաւոր պետական գործիչ և յայտնի գիտնական Ջեմս Բրայս հրատարակեց նոր տպագրութեամբ իր «Անդրկովկաս և Արարատ» (Transcaucasia and Ararat) գիրքը, որին կցել է մի յօդուած հայոց խնդրի քսանամեակի մասին: Այդ յաւելուածի մասին «Daily News» լրագիրը մի առաջնորդողում ասում է հետևեալը. «Դա ժամանակակից պատմութեան մի գլուխ է, որ յատկապէս ուսումնասիրել է Ջեմս Բրայս, որ դուցէ միայնակն է՝ հեղինակութեան տեսակէտից: Նա ճանապարհորդել է այն երկրում, ճանաչում է հայ ժողովուրդը, որի մէջ նա շատ բարեկամներ ունի: Նա երկար տարիներ յատուկ ուսումնասիրել է նրանց կեանքը և գործերը: Բրայսի գրուածքը մի հետաքրքիր և լուրջ ուսումնասիրութիւն է: Եթէ բարոյախօսը կամ ուսանողը երբ և իցէ կարիք ունենան օրինակներ որոնելու, որպէս զի լուսաբանեն պատմութեան ծաղրը (the irony of History) թող կարդան Բրայսի յօդուածը, որտեղ ցոյց է տրված, թէ ինչպէս բարբարոսութիւնը եւրոպական փողով և եւրոպական զէնքով ոտնակոխ է անում ամեն մի եւրոպական ձգտում, միտք և շարժում»:

—

Մեզ հաղորդում են, որ Աստրախանի թեմի առաջնորդ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեան ուղարկել է Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդին 1400 րուբլի, յայտնելով, որ այդ գումարը նուիրել են Աստրախանի հայերը տառապեալ գաղթականների օգտին գործադրելու համար: Լսում ենք, որ Աստրախանում յօժարակամ նուիրատուութիւնները շարունակվում են թէ դրամով և թէ հագուստեղէնով:

—

Մեզ գրում են Մոսկվայից, որ այդտեղի հայ ուսանողութիւնը դեկտեմբերի 15-ին տալու է իր սովորական «հայկական երեկոյթը»: Ինչպէս յայտնի է ընթերցողներին, Պետերբուրգի հայ ուսանողութիւնը այս տարի վճռել է սովորական երեկոյթը չը կազմել:

—

Այսօր ուղարկեցինք Էքս-Պրովանս, չքաւոր ուսանող Յ. Այվազեանին 100 րուբլի, որ ուղարկել էր մեր խմբագրութեան իր անունը ծածկած պահող մի պարոն (տես «Մշակ» № 143): Ինչպէս յայտնի է, նոյն անյայտ պարոնը յանձն է առել 2 տարի շարունակ ամսական 15 րուբլի թոշակով պահպանել ուսանողին: Մեզ համար հաճելի է արձանագրել այն հազուագիւտ դէպքերից մէկը, երբ բարեգործութիւն անողը, փոխանակ թմբուկներ զարկելու, համեստութեամբ իր անունը ծածկված է պահում...

—

Ստացանք յօգուտ Լէյպցիգի չքաւոր ուսանողի («Մշակ» № 133) հետևեալ գումարները. 1) Ա. Բ. 5 րուբլի, 2) Ստ. Մալխասեան՝ 5 րուբլի. 3) Ոմն՝ 1 րուբլի. 4) Սղնախից, Միքայէլ Եղուբեանցի միջոցով հանգանակած 4 րուբլի: Նախորդ 5 րուբլու հետ այժմ ունենք 20 րուբլի:

—

Ինչպէս լսում ենք, Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը կարգադրել է բանալ ժամանակաւոր հիւանդանոց՝ հիւանդ գաղթականներին խնամելու համար ոչ միայն Իգդիրում, այլ և Վաղարշապատում, որտեղ հիւանդները վանքի կեղտոտ գոմանոցում պառկելով և բժշկական կանոնաւոր օգնութիւն չունենալով՝ մեծ նեղութիւններ են կրում: Այդ հիւանդանոցների պահպանութեան ծախսը կը հոգացվի այն գումարներից, որ խորհուրդը նուէր է ստանում զանազան տեղերից:

—

Իսկ նորերումս Ֆրանսիացի յայտնի գիտնական Տարդ ներկայացրեց աւելի հեռաւոր ապագայի աւելի ֆանտաստիկական պատկերը:

Գիտութիւնը, ինչպէս յայտնի է, ընդունում է որ արեգակի ջերմութիւնը գնալով նուազում է, այնպէս որ մեր երկիրը մի ժամանակ կը գտնվի բոլորովին պաղ արեգակի դիմաց և կը ծածկվի միապաղաղ սառուցով: Ահա Տարդ ուզում է գուշակել, թէ ինչ կը դառնայ մարդը այդ ժամանակ, այսինքն մի հազար տարուց յետոյ:

Յաւիտենական սառոյցները, ի հարկէ, կոչնչացնեն աշխարհի վրա եղած կեանքը. կենդանի և բոյս չի մնայ ոչ ցամաքում, ոչ էլ ջրերի մէջ: Այդ զարհուրելի աղէտից Տարդ ազատում է միայն մարդուն, այն էլ ահռելի զոհերի գնով: Մարդկային ցեղն էլ կը ջնջվի, բայց մի քանի հարիւր հազար մարդիկ կը մնան հասարակածի տակ. նրանք կը սկսեն մի նոր կեանք, մի նոր քաղաքակրթութիւն... գետնի տակ: Այդ նոր, ստորերկրեայ հայրենիքը, ուր մարդը կը գտնի իր երազած դրախտը. կը ստեղծէ գիտութիւնը, որ այն ժամանակ իր զարգացման գագաթնակէտին հասած կը լինի: Գետնի տակ կը փորվեն ամբողջ քաղաքներ, կը կառուցվեն հոյակապ ապարանքներ: Միայն օդը կը ստացվի սառած ու մեռած երկրից օդանցքների միջոցով. իսկ կերակուրը այլ ևս հողը չի տայ, այլ քիմիան. լոյս կը մատակարարէ էլեկտրականութիւնը, իսկ տաքութիւնը կը գայ մարդուն կենդանի պահելու ոչ թէ երկնքից, այլ երկրի կենտրոնից, ուր, ինչպէս յայտնի է, կրակ շատ կայ: Հին, անյիշելի դարերի աւանդութիւն կը դառնան երկինք, երկիր, լուսին, աստղեր, ծառեր, մարգագետիններ: Հողը կը կորցնի իր արժէքը, որովհետև նրա մէջ այլ ևս բոյս չի բուսնի, որ մարդու կերակուրն է: Եւ այդպիսով մարդիկ կը լինեն հաւասար. կը դադարի ուժեղի իրաւունքը, այլ ևս միմեանց միս չեն ուտի և արիւնը գետեր չի կազմի: Մի-մի նկարագրել այդ ստորերկրեայ դրախտը այնպէս, ինչպէս ներկայացնում է Տարդ, մենք չենք կարող: Բաւական է ասել, որ բարեխառնութիւնը գիտութեան ցոյց տուած միջոցներով այնպէս կը կանոնաւորվի, որ այլ ևս հագուստի հարկաւորութիւն չի լինի: Որեմն մարդը կը ստանայ այն դրութիւնը, որ բիբլիական նախահայր զոյգը ունէր Եդեմի մէջ. զանազանութիւնը այն կը լինի, որ նա այլ ևս մի անգէտ մերկութիւն չի ներկայացնի, այլ չարի և բարու պտուղը լիութեամբ վայելած մի էակ, որ զարգացած է, հասկանում է բնութեան գաղտնիքները, գիտէ տարրերի լեզուն և այսպէս առաջ է գնում նոր-նոր կատարելագործութիւնների անհուն դարերը պատառելու:

Չը մոռանանք յիշել, որ Տարդ սիրուն բաներ է ասում և այն ժամանակների մասին, երբ արեգակը դեռ չէ սառել, երբ մարդիկ դեռ երկրի երեսին են ապրում: Այդ ժամանակ էլ երկիրը պակաս հրապուրիչ դրախտ չէ: Պատերազմները վերջացել են, գլուխ է եկել ազգերի եղբայրութեան գաղափարը. մի կառավարութիւն է աշխարհը ճանաչում, մի լեզուով են խօսում բոլոր ազգերը:—Մի քանի շրջանների է բաժանվում այդ ժամանակը. գալիս է փիլիսոփաների տիրապետութիւնը. ամեն տեղ փիլիսոփութիւնն է տարածվում. բայց փոխվում է շրջանը, հիմա էլ խօսքը գեղարուեստագէտներինն է ու արտիստներինը: Ամեն տեղ երգում են, նկարում են, քանդակում են. համաշխարհային պետութեան բոլոր մարդիկ նկարիչ և արտիստ են դառնում:—Եւ ինչ գիտեն այդ բաղդաւորները թէ արեգակը սառչում է և գալիս է ստորերկրեայ կեանքի ժամանակը:

Այս երևակայական ապագան Տարդին թելադրում է, անկասկած, գիտութիւնը: Մի ուրիշ Ֆրանսիացի հանճարեղ գիտնական, Գիւյօ, որ մի քանի տարի առաջ մեռաւ երիտասարդ հասակում, յայտնեց մինչև անգամ այն, որ մարդը վերջի վերջոյ կը գտնի անմահութեան գաղտնիքը: Այդ գիւտը կը լինի այն ժամանակ, երբ գիտութիւնը նրան միջոց կը տայ յարաբերութիւն սկսել երկնային միւս աշխարհներում ապրողների հետ: Վերջիններիս մէջ կը լինեն զարգացման ամենաբարձր աստիճաններին հասած արարածներ, որոնց յայտնի կը լինի թէ ինչպէս դիմադրել բնութեան ոչնչացնող, քայքայող սկզբունքին, չէզոքացնել նրան և զարգացնել կենդանացնող սկզբունքը *):

III

Այս և սրանց պէս հարիւրաւոր սքանչելի պատմութիւններին ինչ պատասխան է տալիս ժամանակակից կեանքը:—Նա մի ներողամիտ հեգնութեամբ թոյլ է տալիս, որ մարդիկ երազեն: Դա է մարդկութեան յոյսը, առաջադիմութեան խորհուրդը: Երազները չեն արգելում, որ իրականութիւնը իր կոշտ ու կոպիտ դէմքը ցոյց տայ: Նա ունի պատմութիւն, որ ցոյց է տալիս, թէ այնքան հեշտ և կանոնաւոր կերպով չեն փոխվում աշխարհի կարգերը, որպէս զի կարելի լինի հաւատալ, թէ դարերից յետոյ դրախտ պիտի գայ և ոչ թէ աւելի կատաղի դժոխք: Նայենք այդ պատմութեան:

Հազար տարի առաջ մարդկութիւնը նոյնպէս էր նայում ահռելի կատարածներին, ինչպէս այժմ է նայում: Հազար և էլ աւել տարիներ առաջ ոճրագործութիւնը բռնապետութեան նուիրական իրաւունքն էր. իսկ այժմ: Հարիւր տարի առաջ ֆրանսիական ազգը մի հսկայական գործ էր սկսել՝ «ազատութիւն, եղբայրութիւն, հաւասարութիւն» հաստատելու այն հողի վրա, ուր անհերքելի ճշմարտութիւն էր համարվում, թէ մարդը մարդու համար գայլ է: Այդ ժամանակվայ գործիչները, երևի, երազում էին, որ մի հարիւր տարուց յետոյ այդ խօսքերը գըրված կը լինեն բոլոր ազգերի դրօշակների վրա, իբրև հիմնական դաւանանք: Բայց կարող էին նրանք երևակայել, թէ ուղիղ հարիւր տարուց յետոյ իրանց թոռները, նոյն Ֆրանսիայի զաւակները, կը յայտարարեն, թէ այդ բաները՝ հաւասարութիւն, ազատութիւն, եղբայրութիւն տեղի կունենան այն ժամանակ, երբ արեգակը կը սառչի և մարդկութիւնը նոր հայրենիք կը գտնէ գետնի տակ: Կարող էր 1793 թւի Ֆրանսիան երևակայել, թէ իր թափած արիւնը ապագայի սնապարծութեան առարկայ միայն պիտի դառնայ և 1893 թւի Ֆրանսիան կը ներկայացնէ մի սպառազինված բանակ, որը մոռացած ամեն ինչ, շովինիստական երազներ կը տեսնէ, աւելի ոյժ տալով այն բարբարոս եսականութեան, որ Եւրոպայի սրբութիւն սրբոցն է...

Ճակատագրի անողորմ հեգնութիւնն այն է, որ հրաշալի երազներ մարդը տեսնում է իրական տագնապի ժամանակ. դա կոշմարից խեղդվող մարդու միակ սփոփանքն է, մի ցնորական սփոփանք, որ ոյժ է տալիս մի կերպ քարշ տալ բարի և գեղեցիկ ցանկութիւնները իրական փըշերի և տատասկների աշխարհում:—Հազար տարիներ առաջ տեսնված երազները չը կատարվեցին մինչև այսօր: Այսօրվայ երազները կը կատարվեն հազար տարիներից յետոյ: Ով գիտէ: Մարդը սֆինքս է. նա արտասանում է ամենագեղեցիկ խօսքեր, բայց մի և նոյն ժամանակ կատարում է ամենաքստմնելի ոճիրներ: Ապագան անցեալի ժառանգութիւնն է. իսկ մարդու անցեալը անկատար մնացած երազների մի անհուն շարք է:

Լէօ

*) ,,Новости" № 315:

Լօնդօնից մեզ գրած մի Նամակից տեղեկանում ենք, որ վերջին դէպքերից յետոյ՝ շատ ինտելիգենտ հայեր Կ. Պօլսից փախչելով՝ ապաստանել են եւրօպական զանազան քաղաքներում, մեծ մասամբ Լօնդօնում և Պարիզում:

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Այս օրերս մեր քաղաքում դիֆտերիտից վախճանվեց մի աղջիկ. հիւանդութեան տարածվելուն դէմ միջոցներ են ձեռք առնված»:

—

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Պ. Աբէլեան իր խմբով այստեղ վեց Ներկայացում տուեց: Մեր հասարակութիւնը գնահատելով հայերէն Ներկայացումները, յաճախում էր թատրօն և գոհ սրտով հեռանում: Երկրորդ անգամ «Բաղդասար աղբարի» Ներկայացման պ. Վրոյր ծըրարած դրամով պարգևատրվեց. իսկ վերջին Ներկայացման, որ «Ոճրագործի ընտանիքն» էր, պ. Աբէլեան ստացաւ մի արծաթեայ սկուտեղ, մի ծխախոտի տուփ և եօթ պօլիմպերիալ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Վերջին ընտրութիւնը

—

(Շարունակութիւն)

Այս կերպով Նախնական բոլոր ձեւակերպութիւնները վերջացել էին և ատենապետի յանձնարարութեամբ՝ պատրիարքարանի թիւրքերէն լեզուի քարտուղար Խաչատուրեան կարդաց կրօնական և արդարադատութեան գործերի մինիստր Աբդիւրահման-փաշայի երեք հրամանագիրները՝ թիւրքերէն՝ և ժողովի ատենապետը կարդաց Նրանց հայերէն թարգմանութիւնը: Այս հրամանագիրները վերաբերում էին կրօնական և քաղաքական ժողովի և պատրիարքի ընտրութեան խնդրին: Հետաքրքրական էր մանաւանդ վերջին՝ այսինքն պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ հրամանագիրը: Թիւրք մինիստրը՝ յանուն կառավարութեան՝ պահանջում էր, որ «պատրիարք ընտրվի կառավարութեան վստահութիւնը կատարելապէս գրաւող մի անձն», և աւելացնում էր, թէ ազգային ժողովը «կարող էր ընտրել այժմեան տեղապահ Բարթուղիմէոս էֆէնդիին... և կամ մի ուրիշ յարմար անձի»: Աւելի պարզ կերպով չէր կարելի ցոյց տալ, թէ ով էր կառավարութեան ցանկալի ընտրելին: Բայց Աբդուրահման-փաշայի և իր արբանեակներ՝ Նուրեանի ու Բարթուղիմէոսի հաշիւները սխալ դուրս եկան: Հրամանագիրների ընթերցումից յետոյ, ժողովը Նախ սըրբագրեց կրօնականների եւանուն ցանկը, դուրս հանելով Նրա միջից այնպիսիներին, որոնք կամ իրանց տարիքի և կամ քահանայական կարգը Նոր ընդունելու պատճառով՝ չէին կարող, ըստ օրէնքի, ընտրելի լինել, և ապա սկսեց քուէարկել կրօնական և քաղաքական ժողովի համար ընտրելիներ: Քուէարկութիւնից ձեռնպահ մնացին Ալէաթճեան Գրիգորիս եպիսկոպոս և Մկրեան տէր Յովհաննէս ու Սահակեան տէր Սահակ քահանաները, որով քուէարկողների թիւը եղաւ 57 փոխանակ 60-ի: Ընտրվեցին հետեւեալ անձինք.

I. Կրօնական ժողով

1) Գրիգորիս եպ. Յովհաննիսեան	49	ձայն
2) Մելքիսեդեկ եպ. Մուրադեան	47	»
3) Մաղաքիա եպ. Օրմանեան	47	»
4) Վահրամ եպ. Մանկունի	39	»
5) Գէորգ վարդ. Խաթիւճեան	43	»
6) Գարեգին վարդ. Թաթարեան	42	»
7) Յովսէփ վարդ. Այվազեան	40	»
8) Եղիշէ վարդ. Դուրեան	38	»
9) Գաբրիէլ վարդ. Ջէվահիրճեան	34	»

Բացի դրանից ընտրվել են և 5 քահանայ:

Ուշադրութեան արժանի է, որ տեղապահ Բարթուղիմէոս 11 քուէ միայն ստացաւ, իսկ Խորէն եպիսկոպոս Աշըգեան 8 քուէ:

II. Քաղաքական ժողով

Որովհետև Թիւրքիայի հայոց Ներկայ վիճակում այժմեան քաղաքական ժողովի անդամներին վերապահված է մեծ դեր խաղալ, մանաւանդ որ ընտրվածների մեծ մասը կամ Նոր անձինք են կամ այնպիսիներ, որոնք տասնեակ տարիներից ի վեր քաշվել էին ազգային գործունէութեան ասպարէզից, ուստի աւելորդ չենք համարում Նրանց իւրաքանչիւրի անձնական դիրքն ևս Ներկայացնել մեր ընթերցողներին:

1. Գաբրիէլ էֆէնդի Նորատունկեան, Նախկին ատենապետ Ազգային ժողովի, Նշանաւոր իրաւաբան, Բ. Դրան խորհրդական, և Նուրեանի հակառակորդը—56 ձայն:

2. Յարութիւն փաշա Տատեան, արտաքին գործերի մինիստրի օգնական, Նախկին ատենապետ Ազգային ժողովի, միակ հայ բարձր պաշտօնատարը, որ վայելում է թէ սուլթանի և թէ ազգի վստահութիւնը—55 ձայն:

3) Իլիաս էֆ. Զայեան, պետական խորհրդի անդամ, Տատեանի խորհրդակից, բարեկամ—55 ձայն:

4) Միհրան էֆէնդի Սէթեան, մեստըսեղէնի մեծ վաճառական, Նախկին քաղաքական ժողովի անդամ—48 ձայն:

5) Մկրտիչ էֆէնդի Ասասեան, փաստաբան—47 ձայն:

6) Գրիգոր էֆէնդի Գարակէօզեան, վաճառական, սեղանաւոր, Թիւրքիայի և ուսումնական հայերի մէջ ամենահարուստ մարդը, Նուրեանի և Բարթուղիմէոսի խորհրդակից—43 ձայն:

7) Սենեքերիմ էֆէնդի Մանուկեան, rentier—38 ձայն:

8) Սեպուհ էֆէնդի Տէմիրճիպաշեան, վաճառական, Աբիկ էֆէնդի Ունճեանի առևտրական գործերում ընկեր—36 ձայն:

9) Ստեփան-փաշա Ասլանեան, բժշկապետ, Նախկին ազգային ժողովի ատենապետ, քաղաքական ժողովի անդամ, Կ. Պօլսի ամենածեր ազգային գործիչը—35 ձայն:

10) Տիգրան էֆէնդի Տէր-Ներսէսեան, կարնեցի, սեղանաւոր—34 ձայն:

11) Զարեհ էֆէնդի Տիլպէրեան, ֆինանսների մինիստրութեան իրաւագէտ խորհրդական, րէֆօրմների մասին ծրագրի համաձայն կազմված կենտրօնական վերահսկող յանձնաժողովի հայ անդամը—34 ձայն:

12) Տիգրան էֆէնդի Եուսուֆեան, Նուրեանի խորհրդակից, Նախկին փոխ-ատենապետ քաղաքական ժողովի, դատաւոր—38 ձայն:

13) Գրիգոր էֆէնդի Խըրեան, արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ հաշւապահ—38 ձայն:

15) Կարապետ էֆէնդի Գափամաճեան, պալատական ոսկերիչ—33 ձայն:

Քաղաքական ժողովի այս Նոր կազմութեան մէջ մտած են գլխաւորապէս այնպիսի անձինք, որոնք ամենից առաջ կառավարութեան աչքում վստահելի են. Իզմիրլեանի ժամանակի ժողովականներից ոչ մինը չէ ընտրված. ընդհակառակն, սատրիկ թրքամոլներից էլ 2—3 հոգի կան Նըրանց մէջ: Ընդհանուր ուրախութիւն պատճառեց ազգային երեսփոխաններին՝ Բարթուղիմէոսի և Նուրեանի սխալը, որով և փառաւորապէս դատապարտվում էր այն չափազանց ցած քաղաքականութիւնը, որին հետեւում էին Եըլդըզեան, կամ աւելի ճիշդը Նազիմի այդ երկու արբանեակները:

Ընդհանուր ժողովի վերջին վայրկեանին տեղապահը խօսք առնելով պատմեց այն մեծ ծառայութիւնը, որ մատուցել էր այս խնդրում Տատեան Արթին փաշան և յանուն ազգային ժողովի շնորհակալութիւն յայտնեց Նրան: Այդ միջոցին՝ Տատեան, որ մինչև այն ժամանակ լուռ Նստած դասում, ուշի ուշով հետեւում էր ժողովի Նատին, դասից իջնելով եկաւ ժողովականների մէջ և մի կարճ ճառ արտասանելով, Նախ շնորհակալ եղաւ դէպի իր անձը ցոյց տրված համակրութեան և ուշադրութեան համար և ապա իր կատարեալ գոհունակութիւնը յայտնեց ժողովի կանօնաւոր և հանդարտ գործունէութեան մասին, որը ինքը պիտի հաղորդէ սուլթանին և պայմանով է, որ սուլթանն էլ խիստ գոհ պիտի մնայ: Տատեան իր ճառը վերջացրեց սուլթանին բարեմաղթութիւններ և հայ ազգին ու եկեղեցուն խաղաղութիւն և զարգացում ցանկանալով:

Ընտրութիւնների արդիւնքը հետեւեալ օրն իսկ տեղեկագրվեց կառավարութեան, որ իսկոյն հաստատեց և հարկ եղած ծանուցագիրը ուղարկեց պատրիարքարան:

(Կը շարունակվի)

Եւրօպական լրագրներին Կ. Պօլսից հաղորդում են. «Պարիզի թիւրքաց դեսպան Մինէր բէյի խօսքերի վրայ հիմնվելով, Հանօտօ հաղորդեց, որ բոլոր հայ և մահմետական բանտարկեալները, թւով 1800 հոգի, արձակված են բանտից, և միայն 40 հոգի բանտարկված են մնացել: Ճիշդը սա է միայն, որ 28 հայեր ազատութիւն ստացան երաշխաւորութեամբ, շնորհիւ հայ-կաթօլիկների պատրիարքի կամ ֆրանսիական դեսպանի: Միւս կողմից, 300-ից աւելի Նոր ձերբակալութիւններ տեղի ունեցան և օր չէ անցնում, որ հրաման չարձակվի կալանաւորել այս կամ այն հային: Բացի դրանից շարունակում են գաղտնի կերպով պաշտօններից հեռացնել այնպիսի հայերին, որոնք իրանց պաշտօնների շնորհիւ անկախ են կառավարութիւնից: Ֆրանսիացի բարօն Վանդեօվր, որը օսմանեան Մէբուսն-Ալամա երկաթուղու կառավարիչն է, այս շաբաթ մի հրամանագիր ստացաւ հասարակական աշխատանքների մինիստրից՝ առանց որ և է յետաձգման արձակել իրանց պաշտօններից վերոյիշեալ ընկերութեան ծառայութեան մէջ գտնվող բոլոր հայերին»:

—

Սուլթանի պալատում տեղի ունեցած գաղտնի խորհրդակցութեան հետեւանքը եղել է բազմաթիւ երիտասարդ թիւրքերի ձերբակալութիւնը: Խորհրդի որոշման համաձայն, կալանաւորվածները արտաքսվեցին Կ. Պօլսից: Երիտասարդ թիւրքերը սաստիկ յանդիմանում են սուլթանին այն բանի համար, որ Նա մեծ զիջումներ է անում Ռուսաստանին ի վնաս Թիւրքիայի:

—

Կ. Պօլսից ֆրանսիական լրագիրներին գրում են հետեւեալը. «Կ. Պօլսի դեսպան Նելիդօվի վերադարձը Պետերբուրգից անհամբերութեամբ սպասվում է այստեղ. Իլդիզ-Քէօսկում համոզված են, որ Նա կը վերադառնայ իր հաւատարմաթղթերը յետ առնելու համար միայն: Մինչև անգամ անուանում են Նրա յաջորդին, Մ. Զինօվիէվին, որ Ռուսաստանի դեսպան է Ստոկհօլմում: Իշխան Լօբանօվի մահից յետոյ Նելիդօվ արտաքին գործերի մինիստրի թեկնածու էր համարվում Պետերբուրգում: Նրա թեկնածութեան շանսերը, որ առաջ թոյլ էին երևում, առանձնապէս աճել են այս վերջերս: Այն յաղթութիւնը, որ Նա տարաւ Շիշկինի դէմ, դուրս գցել տալով Թիւրքիայի ֆինանսները կարգի բերելու ծրագիրը, որ այդ վերջինը կազմել էր Հանօտօի հետ միասին, Նոյնպէս և իշխան Ուխտօմսկու դէմ, դուրս գցել տալով օսմանեան կայսրութեան վրա բանի միջոցներ գործադրելու մտադրութիւնը, Նրան առաւելութիւն է տալիս իր բոլոր մրցակիցների առաջ: Բացի դրանից, եթէ իշխան Լօբանօվի քաղաքականութիւնը շարունակվում է Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը լինել, Նելիդօվ կատարելապէս ձևված է արտաքին գործերի մինիստրի պաշտօնի համար, որովհետև Նա ոչ միայն հանգուցեալ իշխանի աջ բազուկն էր, բայց մինչև անգամ, եթէ հաւատանք այն բոլորին, ինչ որ այժմ խօսվում է այստեղ, ռուսաց շրջաններում, Նա Ներշնչում էր իր ծրագիրները: Ճիշդ է, որ Նելիդօվ իսկապէս ֆրանսիական դաշնակցութեան կողմնակից չէ, բայց իշխան Լօբանօվն էլ շատ ջերմեռանդ պաշտպան չէր այդ գաղափարին: Ռուսաց կօլօնիայում, այստեղ, հաստատ կարծում են, որ Նելիդօվ արտաքին գործերի մինիստր կը Նշանակվի և աւելացնում են, որ յամենայն դէպս, Նա Կ. Պօլսի դեսպանի պաշտօնի մէջ չի մնայ: Եթէ Նա իշխան Լօբանօվի ժառանգութիւնը չը ստանայ, Նա Պարիզի դեսպան կը Նշանակվի բարօն Մօրէնհէյմի տեղ:»

—

Կ. Պօլսի իտալական դեսպան սինեօր Պանզա, իր պաշտօնատեղը վերադառնալով, տեսակցեց սուլթանի հետ: Դեսպանը ամենակարական կերպով յայտնեց, որ անհրաժեշտ և անխուսափելի է րէֆօրմների գործադրելը, որոնցով միայն կարելի է վերականգնել և ապահովել օսմանեան կայսրութեան խաղաղութիւնը:

—

«New-Iork Herald» լրագիրը հաղորդում է, թէ յայտնի հայ հարուստ Աբիկ էֆէնդի Ունճեանը, որ վերջերս դատապարտվեց երեք տարվայ բանտարկութեան, Ներումն է ստացել սուլթանից: Ազատվելով բանտից, Աբիկ էֆէնդին անմիջապէս գնաց պալատը անձամբ յայտնելու սուլթանին իր շնորհակալութիւնը:

—

«Daily News» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը, խօսելով այն անորոշ դրութեան մասին, որ Ներկայումս տեղի ունի Ստամբուլում, յայտնում է, որ սպասում են թէ Ռուսաստանը իր կողմից հետեւեալ երեք ծրագիրներից որին այժմ կը տայ: Առաջին ծրագիրը, որին հետեւում էր հանգուցեալ մինիստր Լօբանօվ, չէ ընդունում Թիւրքիայի դէմ բռնի միջոցների գործադրութիւնը, այլ առաջարկում է բարեկամական խորհուրդներով ազդել սուլթանի վրա, թէև միւս կողմից՝ Լօբանօվ յայտնել է կտրական ձևով, որ Թիւրքիայից անկարելի է սպասել ինքնակամ զիջումներ: Երկրորդ ծրագրի հեղինակներն են Շիշկին և Ֆրանսիայի պետական անձինք: Դրանք ցանկանում են հաստատել ֆինանսական կօնտրօլ Թիւրքիայում, կազմակերպելով այդ կօնտրօլը այնպէս, որ եւրօպական պետութիւնները ունենան մասնակցութիւն և հսկողութիւն ֆինանսների վարչութեան գործում: Այդ ծրագրի պաշտպանները յոյս ունեն, որ ֆինանսական կօնտրօլի կազմակերպութիւնը անմիջապէս կապ-դի երկրի վարչական կազմութեան վրա և կը դարձնի սուլթանի իշխանութիւնը միայն իրաւաբանական, միայն անուանական: Երրորդ ծրագիրը, որի հեղինակն է Կ. Պօլսի ռուսաց դեսպան Նելիդօվ, առաջարկում է Թիւրքիայի վրա ազդելու և Թիւրքիային այս կամ այն որոշումը ընդունել տալու գլխաւոր դերը յանձնել Ռուսաստանին, թոյլ տալով, որ Ռուսաստանը ունենայ պատերազմական մի կայարան Թիւրքիայի ծովեզերքում, խարտակելով Նեղուցների մօտ եղած ամրութիւնները, որոնց պատճառով Նաւագնացութիւնը մինչև այժմ ազատ և անարգել չէ: Արդեօք այդ ծրագիրներից ո՞րն է աւելի Նըշանակութիւն ստացել կամ ինչ փոփոխութիւններով են Նրանք ընդունվել—այդ կիմացվի շուտով: Բոլոր ծրագիրները, յամենայն դէպս, մի բան ընդունում են, իբրև հիմնական պայման, որ սուլթանի իրաւասութիւնը պէտք է ձևականապէս պահպանել:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թէհրան, Նոյեմբերի 9-ին

Երէկ, Նորին վեհափառութիւն Մուզաֆֆէրէդդին-Շահի ծննդեան 45-րդ տարեդարձն էր, ուստի քաղաքիս գլխաւոր պաշտօնական և առևտրական շէնքերը դրօշակներով զարդարված էին և գիշերն ալ ճրագներով լուսաւորված: Թնդանօթարանի հրապարակի վրա իր գեղեցկութեամբ մասնաւոր ուշադրութիւն գրաւում էր անգլիացոց կայսերական պանքը:

Պարսկական սովորութեան համեմատ, օրվան տօնը ծանուցանեցաւ թնդանօթի 45 հարուածով և կէսօրին մօտ կայսերական պալատում տեղի ունեցաւ պաշտօնական «սէլամ» կամ ընդունելութիւն: Իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելու համար Շահին Ներկայացան դեսպանական, զինուորական և քաղաքացիական մարմինները: Երեկոյեան քաղաքիս հրապարակները լցված էին մեծ բազմութեամբ, որ եկած էր լսել զինուորական Նուագածութիւնը և դիտել փառաւոր հրախաղութիւնները:

Բայց օրվան դէպքն էր սադրազամի մեծ երեկոյթը, որը սկսվեց մի ճոխ խնջոյքով, որուն մասնակցում էին օտար դեսպանները, և վերջացաւ մի շքեղ ընդունելութեամբ, որուն հրաւիրեալ էին օտարազգի և բնիկ բարձրաստիճան հիւրեր, ընդ որս դիտեցի մի տասնի չափ հայ պաշտօնականներ և զինուորականներ: Սադրազամի պալատն ու «բարգը» գեղեցկապէս լուսաւորված էին և կազակներու երաժիշտներն անդադար Նուագում էին: Գեղեցիկ լուսնոտ գիշեր մ'էր, և երբ լճակի բոլորտիքն, այն հազարաւոր ճրագներու մէջէն, շքեղ հրախաղութիւններ տեղի կունենային, տեսարանն յիրաւի մի արևելեան դիւթական պատկեր Ներկայացնում էր մեր աչաց: Դիտեցի, որ սադրազամն, հակառակ իւր անցեալ շաբթուան ծանր հիւանդութեան, լաւ և առողջ երևում էր: Ասպնջականութեան ազնիւ արհեստին քաջ ծանօթ, Նա իր փառաւոր սըրահներուն մէջ անդադար մանգալով, շարունակ իր հիւրերուն հետ խօսակցում և զիրենք հիւրասիրում էր:

Յիրաւի, Պարսկաստանի համար մի բարեբաղդութիւն է, որ այսպիսի վտանգաւոր օրերում, սադրազամութեան դժուար պաշտօնն Նա է կատարում: Նորին բարձրութիւնն ամենուն սիրելի եղած է՝ իւր խոհեմ, ուշիմ և հաստատամիտ

վարչութեամբ և ժամանակով մեզ հայոցս, իր անաչառութեամբ և անկախ հայասիրութեամբ: Ըստ մեծ անձնուիրութեամբ է, որ գիտում ենք, թէ մի քանի անձինք այժմոսում են, գծապարտութիւններ յարուցանելով, իր պաշտօնն իրեն անտանելի ընել:

Մուզաֆէր-Էդդին Շահի հետ Թավրէժից եկան հանգամանք աղաներ և խաներ, որոց ամենքն ալ [illegible] պաշտօնեաներն [illegible] իրենց [illegible] Շահն ալ [illegible] կերպով վարձատրէ. սակայն նոյն ամենն ալ իր «ժողովրդոց» նոր նախարարները [illegible] մանաւանդ [illegible] կարողութեան, հաւատարմութեան և [illegible] արդէն բաւական փառք է: [illegible] կերպով պիտի հարթէին:

Պրոպս հայերն, լսել որ այս երկրի իրենց հայրենակիցներն Մուզաֆէր Էդդին-Շահի [illegible] վայելում են բազում իրաւունքներ և ապահովութիւն, սկսած են իրենց գաղթն այս կողմին են ուղղել, և արդէն մի քանի [illegible] հոգի Թէհրան հասած են: [illegible] ունեն, ընդ որս մի [illegible] դերձակներ, ոսկերիչներ, և այլն:

Բագրատունի

ԿԻՊՐՈՍ ԿՂԶԻ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

(Նամակ «Daily News»-ի խմբագրին)

II

«Պարոն.—Ես չատ ուրախ եմ, որ հայերը [illegible] կիպրոսում հայեր բնակիչների հանգամանքը: Ձեր բարեկամ Սըմայթ (№ 143) [illegible]

[illegible]

Ֆրանգուլեան

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible] «Արձագանք» [illegible]

***

[illegible]

մանրամասն նկատողութիւններով: Եօթնասուն տարուց աւելի է անցել այն ժամանակից, երբ գրվել է «Հայջի-Բաբան», սակայն նա իր հետաքրքրութիւնը պահպանել է մինչև այժմ: Մորիէր, որ եղել է անգլիական ներկայացուցիչ Թէհրանում, լաւ ուսումնասիրեց պարսկական կեանքի բնորոշ կողմերը: Ուիլս ասում է, որ երբ ինքը գնաց Թէհրան, նրա ծանօթներից մէկը տուեց նրան «Հայջի Բաբան» և ասաց, թէ այդ գրքի միջոցով դուք աւելի ճիշդ գաղափար կը ստանաք Պարսկաստանի մասին, քան թէ ինքներդ քսան տարի դիտէք կեանքը այդ երկրում: Ուիլսը ապրեց Պարսկաստանում և եկաւ այն եզրակացութեան, որ նրա ծանօթի խօսքերը ճիշդ էին:

***

Իչխան Մէչչերսկի այս օրերս մի նոր հարուած ստացաւ: Կամենալով մեծահոգի հանդիսանալ, նա յայտնեց դատարանին, որ ներում է Պոլովցեվ եղբայրներին և խնդրում է չը գործադրել նրանց համար որոշված պատիժը: Սակայն Պոլովցեվները հրաժարվեցին ընդունել Մէչչերսկու ներումն և խնդրեցին գործադրել վճիռը:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 դեկտեմբերի: Դեկտեմբերի 5-ին, ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան մէջ Շուշի քաղաքի բնակիչ Աւէտ Զախարով, որ հաշուապահի պաշտօն էր վարում արքունի երկաթուղիների վարչութեան մէջ, ատրճանակ արձակեց վարչութեան նախագահ Վասիլէվսկու վրա. յետոյ նոյն ատրճանակով ինքնասպանութիւն գործեց: Վասիլէվսկի ծանր կերպով վիրաւորված է:

ՓԱՐԻԶ, 7 դեկտեմբերի: Թագաւոր կայսրի անուանակոչութեան առիթով ռուսաց եկեղեցում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր մաղթանք, որին ներկայ էին ռուսաց դեսպանութեան անդամները և նախագահ Ֆօրի, արտաքին գործերի և զինուորական մինիստրների ներկայացուցիչները:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 7 դեկտեմբերի, Բուլղարական 6 պատրիարքներ, որոնք ընտրել են Անթիմոսին, հրաժարվեցին պատրիարքարան գնալ, որի պատճառով կը բանադրվեն թէ այդ պատրիարքները և թէ Անթիմոսը: Բ. Դուռը տրամադրված է բուլղարացիների պահանջին բաւարարութիւն տալ և հաստատել Անթիմոսի ընտրութիւնը:

ԲՈՄԲԷՅ, 7 դեկտեմբերի: Քաղաքացիների ժողովը նուիրեց 5000 ֆունտ ստեռլինգ յօգուտ Բոմբէյի շրջանի սովեալների:

ԿԱՅԻՐԷ, 7 դեկտեմբերի: Հաղորդում են, որ մահդիի զօրքը եկել է Օբդուրման, ուր հաւաքված են բազմաթիւ ուղտեր: Շարժման նպատակը անյայտ է: Անգլիացիների բարեկամ արաբները վախենում են, որ դէրվիշները արշաւանքներ կը սկսեն ջրհորների վրա: Հեռագրական հաղորդակցութիւնը Սուակիմի և Տօկարի մէջ ընդհատված է: Գեներալ Կիչնէր Դոնգոլումն է:

ՓԱՐԻԶ, 7 դեկտեմբերի: Սենատը միաձայն, առանց վիճաբանութիւնների, ընդունեց կրէդիտը կայսրին ընդունելու համար:

ԲԵՐԼԻՆ, 7 դեկտեմբերի: Թագաւորի անուանակոչութեան առիթով, ռուսաց դեսպանական եկեղեցում մաղթանք կատարվեց, որին ներկայ էին դեսպանութեան անդամները:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 7 դեկտեմբերի: Սուլթանը դեկտեմբերի 7-ին կրնդունի Նելիդովին և տեղի կունենայ դեսպանների առաջին խորհրդակցութիւնը Նելիդովի վերադարձից յետոյ:

«Սամոս» շոգենաւը բերեց Ցունաստանից 120 հայեր: Բ. Դուռը չը թոյլ տուեց նրանց ափ իջնել: Շոգենաւը Վառնա գնաց:

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ, 7 դեկտեմբերի: Գէննադի միտրոպօլիտի տեղ ընտրված է նախկին միտրոպօլիտ Գէօրգիան, որը հրաժարված էր իր պաշտօնից 1893 թւից: Ընտրութեան հետևանքը ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառեց:

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 7 դեկտեմբերի: Սենատի յանձնաժողովն ընդունեց Կամէրօնի առաջարկած որոշումը, որով Միացեալ-Նահանգները պատրաստականութիւն են յայտնում ընդունել Կուբայի անկախութիւնը և նպաստել պատերազմը աւարտելու գործին: Երկուշաբթի յանձնաժողովը կը ներկայացնի իր զեկուցումը սենատին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 8 դեկտեմբերի: Զինուորական մինիստրի հրաման. «Թագաւոր կայսրը, իմ հիւանդութեան պատճառով, Բարձրագոյն հրամայել բարեհաճեց, զինուորական մինիստրի պարտաւորութիւնները այդ ժամանակ դնել գլխաւոր շտաբի հրամանատար գեներալ Օբրուչէվի վրա:»

Ալէքսանդրիայի մեր փոխ-հիւպատոսը հաղորդում է, որ Բոմբէյում մի շաբաթվայ ընթացքում ժանտախտով հիւանդացողների 92 դէպքեր կային:

ՓԱՐԻԶ, 8 դեկտեմբերի: Պատգամաւորների ժողովում սօցիալիստ Դէժանտ առաջարկում է, որ կառավարութիւնը պետութիւնների միջազգային կօնֆէրէնցիա հրաւիրի ընդհանուր զինաթափութեան նպատակով և պահանջում է անյետաձգելի համարել այդ հարցը: Մէլին մերժում է անյետաձգելիութիւնը, որը մերժում է և պատգամաւորների ժողովը 490 ձայնով 35 ի դէմ:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Դեկտեմբերի 5-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. .	93 ր.	40 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	45 »	70 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37 »	15 »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	50 »
Մաքսային կուպօններ — . .	149 »	— »
Բորսային դիսկօնտ — . .	$5^{3}/_{4}$—7	— »
4% պետական ռէնտա	99 »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	$293^{1}/_{4}$ »	— »
— — երկրորդ —	255 »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	$212^{1}/_{2}$ »	— »
5% պետական երկաթուղ. ռէնտա	— »	— »
4% Ներքին փոխառութեան . . .	$98^{1}/_{2}$	— »
$4^{1}/_{2}$% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	— »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.	— »	— »
$4^{1}/_{2}$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի	101 »	— »
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	— »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ ընկերութեան օբլիգացիաները.	$101^{1}/_{4}$ »	— »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	$100^{7}/_{8}$ »	— »
Օդէսայի — —	$100^{3}/_{4}$ »	— »
Թիֆլիսի — —	98 »	—
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6% — . .	— »	— »
5% — — — . .	— »	— »
Քութայիսի — — . .	— »	— »
5% — — — . .	— »	— »

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Բաթ. դուրս է գալիս	9 ժ. 40 ր. առ.	11 ժ. 20 ր. գիշ.
Թիֆլիս հասնում է	9 „ 55 „ եր.	12 „ 25 „ ցեր.
Թիֆլ. դուրս է գալիս	10 „ 50 „ „	1 „ 10 „ „
Բաքու հասնում է	4 „ 49 „ „	7 „ 30 „ առ.
Բաքուից դուրս է գալիս	2 ժ. 30 ր. ցեր.	11 ժ. 5 ր. գիշ.
Թիֆլիս հասնում է	8 „ 21 „ առ.	5 „ 50 „ եր.
Թիֆլ. դուրս է գալիս	9 „ 30 „ „	6 „ 50 „ „
Բաթում հասնում է	9 „ 45 „ եր.	8 „ 15 „ առ.

ԴԻԼԻԺԱՆՍՆԵՐ

Հինդ հոգու համար		
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	7 ժ. առ.	9 ժամ. առ.
Գիշերում է	Մլեթում	Պասանաուր
Վլադիկավկազ հասնում է	6 ժ. երեկ.	8 ժ. երեկ.
Վեց հոգու համար (չեն գիշերում)		
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	9 ժ. 30 ր. առ.	7 ժ. երեկ.
Վլադիկավկազ հասնում է	12 „ —ցերեկ	8 „ 50 ր. „

կենտրոնական գրավաճառանոցում ծախվում է

ԼԵՒՈՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆՑԻ

	Կ.
1) ԱՅՑ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ (սակաւաթիւ)	60
2) ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ մեզանում	20

(№ 142) 1—5

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 12-ին

հայ դերասանական ընկերութիւնը, յօգուտ

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

կը ներկայացնէ

Ա Ր Տ Ո Յ Տ

կոմէդ. 4 գործ. հեղ. Վիկտէնբրուխի, թարգ. Զէտի

Սկիզբը ճիշդ 8 ժամին: 1—2

ԲԺԻՇԿ ԶԱՐԳԱՐԵԱՆՑ

Մոսկվայի կայսերական համալսարանի մանկաբուժական կլինիկայի նախկին օրդինատոր, ընդունում է միայն հիւանդ երեխաներին ամեն օր, ժամի $11^{1}/_{2}$—1-ը: Շաբաթ օրերը՝ ձրի:

Հասցէն՝ Ստարո-Խնատիտուտսկայա, տ. № 13.

№ 103 (շր.) 31—40

Լոյս տեսաւ Վիէննայի Մխիթարեան տպարանից

ՑՈՒՑԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ Ի ՎԻԷՆՆԱ

կազմեց՝ Հ. Յակովբոս Վ. ՏԱՇԵԱՆ

Գիրքը բաղկացած է 1,522 էջերից. գինը 75 ֆրանկ կամ 29 ռուբլի, իսկ ճանապարհածախսով 81 ֆրանկ, կամ 31 ր. 30 կ.:

(№ 142) 2—5

ՍԱՍՈՒՆՑԻ Տալւորիկ գիւղի բնակիչ Պօղոս Վարդանեան, պանդխտած լինելով Թիֆլիս՝ խնդրում է իրան յայտնել իր եղբօր Վարդանի հասցէն, որը այժմ գտնվում է Ամերիկայի Նիւ-Եօրք քաղաքում, բայց որի հասցէն իրան յայտնի չէ:

(№ 140) 3—4

ԲԺՇԿՈՒՀԻ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

փոխադրվել է նոր բնակարան՝ Միքայէլեան փողոց, բժիշկ Վերմիշեանի տուն, № 101. ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է երեկոյեան $6^{1}/_{2}$—$7^{1}/_{2}$ ժամին: (№ 137) 6—10

ԴՈԿՏՕՐ ԱՍՎԱԴՈՒՐՈՎ

մշտապէս գտնվելով ՍԱՆ-ՌԵՄՕՈՒՄ (Իտալիա), առաջարկում է իր ծառայութիւնը ներքին հիւանդութիւն ունեցողներին. ընդունում է նաև պանսիօններ:

Հասցէն՝ ITALIA. San-Remo, № 19, Corso Garibaldi. (№ 35) 8—12

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ Ձեռնարկի տեսորական և գործարանական հաշուապահութեան

ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սեռի անձանց, 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն տեսորական ճիւղերի, համդերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերոսինի գործարանական հաշուետուութեան:

Բ) Առևտրական թուաբանութիւն.

Գ) Առևտրական նամակագրութիւն.

Դ) Գեղագրութիւն և ամենալաւ ձեռքերի ուղղութիւն:

Պարապմունքները սկսվելու են յունվարի 15-ից ճաշից յետոյ և պարբերաբար շարունակվելու են իւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարապմունքներ:

Ցանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 5 ժամ երեկոյեան, ՍՈԼՈԼԱԿ, Սադովայա փողոց, տուն Մարքարովի, № 27:

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խիտքէկիլի գրավաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում: ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կոպէկ:

Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստայի ծախս վճարելու:

(ե. հ.) (№ 141) 2—15

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

ՐԻՍ-ԳՈՒՏՄԱՆԻ

(Տնային գործածութեան համար)

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՄԻՇՈՒՆԱ, այն է հաստատ մահ մկներին, խլուրդներին և ուրիշ կրծողներին Այս միջոցը արտաքսում է այդ կենդանիներին գլխաւորապէս բնակարաններից, այնպէս որ նրանք չեն մնում գետնայարկի տակ և չեն տարածում գարշահոտութիւն:

ՄԼԱԿՆԵՐԻ ԴԷՄ ՀԵՂՈՒԿ, ոչնչացնում է նրանց ընդմիշտ: Նա չատ հաճելի հոտ ունի և բիծ չէ թողնում ճերմակեղէնի, կօշիկների և կարասիքի վրա: Փաչիացնելով նրան, սենեակի օդին հաճելի թարմութիւն են հաղորդում և միաժամանակ հալածում են ցեցը, ճանճը և մժեղները:

ՓՈՇԻ՝ ՄԻՋԱՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ամենայարմար միջոցն է բոլոր միջատները և նրանց սաղմերը բոլորին ոչնչացնելու համար: Այդ փոշին անփոխարինելի է լուեր և մլակներ ոչնչացնելու համար անկողիններում, ներքնակներում, թաղիքով պատած փայտային պատերում: Ոչնչացնելով ցեցը և չունենալով նաֆթալինի անհաճոյ հոտը, այս փոշին բոլորովին փոխարինում է նրան. դրա համար հարկաւորութիւն չը կայ ամառը տալ մուշտակները և ուրիշ մորթեղէն իրերը պահելու համար: Փոշու ազդեցութիւնը, երբ նրան գործադրում են ամեն տեսակ միջատների, մրջիւնների հղէմ—գրեթէ վայրկենական է—հետևանքը զարմանալի: Հարցնել դեղավաճառական խանութներում:

(№ 23) 26—50

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 9 Декабря 1896 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовъ, д. каз.